

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом сваког и данима има по две и свака једнаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно плаћа на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке прте сваких петих слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија, у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Писмо са Цетиња.

(Од нашег сталног дописника)

Цетиње, 28. нов. 1906.

† Луко Зоре.

У недељу на вече око 10¹/₂ сати пронео се глас по Цетињу, да је директор овдашње гимназије Луко Зоре нагло испустио своју племениту душу. Читаву варош је ова тужна вијест тешко дарнула. Свијет из кафана, са улице, нагрташе стану омиљеног директора, да се на лицу мјеста извијести о просутом гласу. И заиста Луко Зоре бијаше мртав. Болест, која га већ одав на мучаше претрпало му је нагло живот, пун врлина, прегнућа, рада. Још у седам часова сјећаху код њега два бивша ђака његова а сада професора цетињске гимназије — Шпиро Томановић и Мишо Вакета. Сјећаху с њиме и разговараху, — кад одједном Луко Зори повли, он се онеосвјести и вахтјеваше ваздуха, да се провори отворе. Његов вјерни Мишо Вакета прихвати га у на ручја и пренесе на диван. „Ово је смрт“ рече Зоре, а кључ крви удари му на уста. Шпиро Томановић отрча по лијечнике. Они дођоше, но моглоше само констатовати критично стање његова живота. Послије мале несвјестиче дође себи и питаше лијечнике, какав му је пулс. Затворених очију а осјећајући да над њим неко лебди питаше ко је то. „Мишо и Шпиро“ — бијаше одговор. „Хвала вам“ рече посљедњи пут поштењак старац и убрво затијем испусти своју племениту душу.

Убрво бијаше цијели професорски збор на окупу. Ту бијаше присутан и књаз Мирко. Господар бијаше са нашљедником на Ријеци. Одмах им је јављено. — Свијет нагрташе. И мајењаху се сву ноћ — пријатељи и поштоваоци покојника.

Министарство просвјете издало је сутра дан наредбу, којом се прекидају предавања за два дана у почит смрти директора. — Професорски збор предузео је одмах кораке да се што свечаније почаст ода уворном и вриједном директору. Два и два професора су дежурала у свечаним хаљинама крај одра покојникова. Тако цијели понедељак, цијелу ноћ, и у уторак до 11 сати, када су којег са мртвачем изкуће изнијели професори, метули га на кола, а професор Ристо Чуповић испред професорског збора дијепим и дирљивим говором опростио се са покојником. Затим лијеско пјевачко друштво пјеваше, а спровод полако креташе. Напријед ђаци основне школе, за њима ученице радничке школе, а за овима ученици овдашње гимназије. За њима пјевачко друштво, за овим католички свештеник. За мртвачким сандуком књаз Марко са маркизом Вона, ветој покојника, који је стигао из Дубровника. За њим пред-

сједништво народне скупштине са свима посланицима, а за овима безброј публике од највиших па до радничких кругова мушког и женског пола. Око кола иђаху професори.

Народна скупштина на глас о смрти и преносу земних остатака покојника у Дубровник прекинула је своју сједницу и одлучила судјеловати корпоративно и тијем одати видну захвалност академику, просвјетном раднику, српском борцу, директору гимназије, предједнику Просвјетног Савјета, гувернеру књаза Петра.

На крају вароши опростио се са покојником у име гимназијалаца ученик V. разреда Р. Јоветић, топлим и искреним рјечима, које су нагнале сузу на очи слушаоцима.

Мртво тијело покојника отпратили су професори Петар Вучковић и Мишо Вакета. Првине се на гробу опростити са покојником у име господара и државе, а други у име професорског збора. На одар су положили вијенце — професорски збор и ученици гимназије. Професорски збор уписао је покојника у добротвора фонда за помагане сиромашних ученика гимназије.

Црна Гора — можемо рећи — цијела, одала је достојну почит човјеку, који после тешке и мучне борбе са непријатељима српског народа, српске мисли није пожалио труда, да под своје старе дане одавове се повиву владара Црне Горе и прими се свете дужности — васпитања најмлађег сина његовог, књаза Петра. Цијенећи велико искуство и богато знање Лука Зоре — господар га је поставио за директора овдашње гимназије и предједника Просвјетног Савјета. И он се савјесно одужио повјерењу. А Црна Гора указала му је посљедњом почашћу своје принађење.

Покојни Луко Зоре родио се у Цавтату год. 1846. Основну школу учио је у својем родном мјесту. Из малена био се наумио посветити свештеничком сталежу, но касније се предомислио. Свршивши гимназију оде 1865. у Беч, гдје је свршио филозофске науке. Од 1869. до 1897. год. служио је као професор латинског, грчког и српског језика на гимназијама у Котору, Дубровнику и Арбанасима. Био је и управитељ. Одлазио је и у Босну и био школски савјетник, но убрво се вратио, јер се као Србин католик није могао сложити са протусрпским радом босанске владе. Год 1883. би изабран за посланика на далматинском сабору у Задру, а године 1897. на царевинском вијећу у Бечу.

Покојни Луко Зоре био је врло богат знањем, духом и искуством. Оно чим је он располагао — неоспрпан је капитал. Загледајући у прошлост срп-

ског народа, његове књижевности, језика и живота, он је створио и публиковао неколико дјела трајне, научне вриједности. Научни кругови знали су за њ. Радити и тећи заслужене славе својом достојном имену веома рано је почео. Још у двадесет и четвртој години живота јавља се Зор међу научни свијет. И од тога времена он је непрестано на једној уввишеној позицији, са које се наука и истина приповиједају. Први рад јавио се 1870. у „Старинама“ југословенске академије под насловом „Рибане у нашем Приморју“. Оставајући на страну латинску граматичку, коју је као професор израдио за средње школе и која је препоручена у своје доба од стране бечког министарства просвјете он је своје научне студије већим дијелом објављивао у „Раду југословенске академије“. Овамо спадају научне расправе „О Јеђупки Андрије Чубрановића“, затијем „Примједбе прилогу историје дубровачке књижевности“, „Грађа за књижевно-повјесну оцјену Гундулићеве Аријадне“, „Алегорична у Гундулићеве Османци“, и многе друге. Затијем у публикацијама краљевске српске академије у Београду „Палетковање“ и „Туђинке“ и т. д. Увјед треба споменути, да се велики дио расправа находи и по поједини листовима и часописима, у којима је изнио врло много интересантних, дотле непознатих предмета. Почетком осамдесетих година ушао је у један литерарни круг и покренуо, те и уређивао дубровачки лист „Словинац“, у коме су сарађивали Јосип Берса, Марко Цар и остали пријатељи. Послије 1897. год. престао се бавити школом, али се за то удвојеном снагом бацао на чистан посао: почео је скупљати око себе српску омладину и показивати јој путеве, којима се ваља кретати у животу и радити на остварењу великих културних и народних задатака. Радећи уз покојног Фабриса, Кострапелија, и још живог и радног Петра Будмана на буђењу праве српске свијести у старој српској Атени — у Дубровнику, у времену када је свако страховао, да ће и стари Влахо и Марцијина црква и сједи Срђ и китњаста Груз, и двори са стубовима у којима је силни Душан одојео и ставано, и свети Спас и Онуфријев еладенац, и палате дубровачких кнежева и властеочића и бласки вјечно велени и шумовити Лапац, — да ће све то угаснути, а слава и сјај нестати под моћним заплускивањима валова туђинштине. Но његов рад у колу одушевљених патриота Срба католика створи не само интелектуални но и национални покрет, што буди људе и духове из зачмалости. Духови у омладини пренули су се. Српска омладина у Дубровнику значи сим-

вол. Она је свјесна своје дужности и свога позива. И на уста те омладине кажује Дубровник, шта су му идеали. И у тако ваталасаној свијести омладине Дубровника, Луко Зоре, вјечно млад по идејама и идеалима, важише живи који ће од пламичке постасти плам, постаће сјај — покрене „Срђ“. И тај „Срђ“ постаје литерарни центар за далматинско Српство, а Луко Зоре покренач његов оживљује идеју јединства српског. А Луко Зоре је био најречитији поборник тог јединства. Под руководством овог интелигентног и веома обдареног човјека, искусног Србина и признатог научника успио је покрет. Успио је, — и успјех је очит. Но ово се није слагало са рачунима онијех, који су вјечно тежили, да угасе и задњи пламичак свијести народне — а плавом српском приморју. И као посљедњи трајнимоћи пред силом народног поноса и свијести би учињен атак и у тамницу бачен и Фабрис и Тројановић и Писарић, но бијес и немоћ морао се ту зауставити. Под моралним притиском културне Европе не саједоше силници бацати у тамницу и Луку Зору, који ведрочела дође са Цетиња, да као одговорни уредник „Срђа“ брани част и углед српског имена, оправдава зрелу идеју. И под биљегом општег срама моралоше ти силници уступити, јер тешко онима, који мисле, да се велик, сталан, дуг покрет јавнога духа може спријечити, као какав улични метеж. Тај дух је одржао победу — Луко Зоре је добио сатисфакцију.

Као цијелог живота, тако је и у Црној Гори Луко Зоре поштено и предано служио. Чисте руке, чисте душе и савјести понао је са овога свијета, оставајући свијетом спомен међу људима, с којима је живио. Успомена његова живјеће овдје и причаће се још и ученицима ученика наших о учитељу благом и добром. Нека је вјечна слава Луку Зори!

Дописи.

Мокрин. (Предавања о народном здрављу). Питање о чувању народног здравља, као и та околност, што српски народ у метрополима нагло умире, више него која народност у Аустро-Угарској, издало је без сумње све мислене и родољубиве Србе широм целог Српства, „од Солуна до Будима, где но српских тића има?“

То је заболело и нас у Мокрину. Мокрин је иначе велика српска општина у Банату, где без сумње у редовним здравственим приликама умире око седамдесет душа годишње више него што би требало. Разуме се, да и од тих 70 душа већина пада на невину децу, која зими понајвише умиру, не толико од кладање, већ више и поглавито за то, што је у малим, ниским и тескобним

сељачким собама види мање више по-
кварен ваздух, јер се собе не ветре.
О тога дакле пред деце и многи
старији главом плаћају. Због тога је
наш познати родољуб Стеван Радо-
сављевић до сада одржао у две чет-
врти два предавања о чувању на-
роднога здравља без галаме, хуке и
буке.

Прво предавање је неочекивано
добро примљено од народа и већ се
показују повољне последице тога
предавања, јер у трећој четврти опа-
жа се, да се јутром многи провори
отварају и собе се сваки дан ветре.
И сама деца опомину своје мајке, да
отварају проворе, јер се сви боје бо-
лести и смрти.

Друго предавање у другој четвр-
ти опет је добро примљено, само што
су неки прапорци овдашњег друштве-
ног језгра (под којим језгром тако
дивно напредује политичка општина)
присутни били, који се на предавању
тако понашали, као да су махнути и
као да је неко народ омањивао. Ти
прапорци неће да знају за увашену
цел тога предавања, већ у срдитој
немоћи омаловажавају предавача само-
вато, што предавач не припада „Дру-
штвеном језгру“, већ припада
народној странци, иако на предавању
о странкама ни речи проговорено
није, јер се предавач строго држао
питања о чувању народног здравља.

Из тога се види, да код нас треба
држати чешће предавања. Али не
само о „народном здрављу“, него и
о томе, како треба да се понашају
они, који хоће да важе као васпита-
ни људи. Треба нам. И шат дође и
на то ред, кад посвршавамо оно по-
требније. Добрен.

Учитељски збор.

Сад у недељу био је у Сом-
бору збор свих учитеља бач-
бодрешке жупаније на коме се
расправљало о учитељским пла-
тама. Говорило је више говор-
ника о учитељским платама;
велики жупан обећао је све о-
правдане учитељске жеље пот-
помагати овим силама. Даље је
решено одбити Апоњијев пред-
лог, по коме он још увек хоће
да прави неку разлику (и у пла-
ћи) међу учитељима. Желе да
сви учитељи и у награди буду
у сваком погледу једнаки, када
су им и дужности једнаке.

Четврто поучно и забавно село у Новом Саду.

У недељу по подне одржано је
у великој дворани код „Јелисавете“
и четврто поучно забавно село и то
у присуству тако многобројне публи-
ке, да се човек тако рећи није могао
маћи. Предавао је Кузман Милован-
овић о важности васпитања деце
при домаћем животу, о начину вас-
питања, о дужности према својој де-
ци а изнео је и многе мане које по-
стоје у нашем народу и препоручио
је да се исте мане искорене. Ово
предавање трајало је ваљда читав
сат, али је изведено тако занимљи-
во и занимљиво тако лепим примери-
ма, да су га слушаоци са највећом
пажњом саслушали.

Затим су чланови ратарске пе-
вачке друштине из Јовановског краја
отпевали две песме у мешовитом ко-
ру. Ратарски момци и девојке певају
компоноване песме, лепо, без икакве
погрешке, шта више врло лепо. Чо-
век их слуша са неком симпатијом.
Та како и да не, та зар то није лепо,
када видите да наша омладина из
народа сама из своје побуде оснива

певачко друштво, труди се, утроши
силне вечери на пробе и учење и
ево ведро чела и поносно долази пред
силну публику и пева тако лепо, да
своје слушаоце доводи до усхићења.
И њихов коровођа Цета Михајло-
вић, који никада музику није про-
учавао управља кором тако лепо и
сигурно, као да је учио да буде ко-
ровођа. Ово је заиста сваке хвале
вредно. — Нека они певачи буду
вредни и истрајни, нека само обил-
но раде, па ће још много успеха
да постизавају.

Трећи на реду је био др. Бошко
Петровић. Читао је један одломак
из свога дела, написано из Босне.
Читао га је, као да га је својим су-
зама и својом крвљу писао, као да
је и он патио оно, што наша не-
сретна браћа у Босни трпе и пате.
Ето дакле као што се види, обилан
је то посао, који је предузео себи
одбор за приређивање села, а да је
та идеја, тај циљ продро већ и у
најшире слојеве нашега народа, до-
казано је на до сад одржана четири
села, јер силан свет, мушко и женско,
старо и младо, све то са највећом ра-
дошћу хита на село да чује што ко-
рисно, да се научи чему, да понесе
са собом, од чега ће имати користи.
Велика дворана хотела „Јелисавете“
показала се мала, јер су многи у не-
дељу морали да се врате својим ку-
ћама, пошто нису добили места у
препуној дворани. Стога ће у идућу
недељу бити село у већој дворани
код Мајера, где ће више света моћи
стати.

Патријарх и краљевски ко- месар

Да патријарх Бранковић ра-
ди и рукама и ногама на томе,
да за краљевског комесара буде
именован његов „веран“, нај-
бољи су доказ вести, које до-
носе пештанске новине: „Фи-
гетлен Мађарорсаг“, „Пешти
Напало“ и т. д. Наиме поменути
листови доносе вест, да патри-
јарх Бранковић помоћу својих
пријатеља ради у Пешти на
томе, да за краљевског комесара
буде именован Васа Васиљевић
умировљени куријални судица,
али исти листови додају, да је
Васиљевић рођак патријархов,
а пошто је он свуда понаме-
штао своје рођаке, то није овај
за то место. — (Владике Лу-
кијана брат има кћер Васиље-
вићеву за жену).

Шведски краљ на умору.

Јаваљу из шведске престонице,
Штокхолма, да је шведски краљ
Оскар на умору и да се јуче већ
причестио. Срце му све слабије бије
и често изгуби свест, те несвесно
лежи по дуже време. Краљу Оскару
је сада 79 година, а ступио је на пре-
сто 1872, године после смрти брата
му, Карла XV. Има четир сина: пре-
столонаследника Густава Адолфа, ко-
ме је сада 48 година, даље Оскара,
Карла и Евгена.

Чудноват начин кортешовања либерала.

Овај начин ма и накнадно вредно
је забележити. Наш поп П. Агрима
употребно је све своје силе да ради-
кале сруши при избору посланика за
народно првенски сабор. Он је дошао
и на те лепе мисли, да жене и кћери
оних мужева и оцева, који су срцем
и душом радикали, кући својој пови-
ва, и њима слатким речима налаже,
да мужеве своје који су под па. учом

(као и сам што је) окрену, и на по-
пину т. ј. либералну странку приве-
ду. На ово му је слаби женски пол
кавао што треба, да их он неће за-
нос вући. На самом избору толико се
заборавио, да је добио што овде не
могу ни да испишем. Наш поп Агри-
ма пере се с тим, да му овако стадо
не треба које за својим пастирем не
иде, а ми опет велимо: не треба нам
таки пастир, који своје стадо води у
чкаљ Сент-Миклушанин.

Кад се живот гаси

Познато је, да се рибе могу за-
мрзнути а да за читаве недеље не
изгубе живот. Рибе у леденој санти-
охлађене на 15 степена Целзијусо-
вих, остале су после опрешног рас-
краљења ипак у животу, према су
друге рибе, с њима заједно замрзауте,
дале се с ледом истрти у прахак. —
Међутим при расхлађењу на 20 сте-
пена хладноће и рибе су угинуле,
док су жабе подносиле и хладноћу
од 28 степена, пужеви чак и 120
степен, а бактерије није могла убити
ни хладноћа од 200 степена. — Код
човека обично сматрамо као тренутак
наступеле смрти онај момент, кад
ерце престане куцати и дисање се
заустави. Такозвана мртвачка укоче-
ност је од свог наступања од неко-
лико минута до седам часова исто-
тако променљива као и њено трајање:
један до шест дана. Тек кад прође
ова укоченост, кад се она стане гу-
бити, условљени хемиским процесима
распадања у мускулима, живот је у
њима потпуно угашен.

Скинут дрвени мост

Дрвени мост између Новог Сада
и Петоварадина скинут је јуче, у
понедељак.

Брзојави „Застави“.

Стигла 5. децембра.

Краљевски комесар на нашем
сабору.

Вудимпешта. (Од нашег
нарочитог нечештача.) На св.
Николау решиши се ко да буде
краљевски комесар Сви посве-
ћени кругови држе насигурно
да ће бити државни секретар
Шандор Поповић, Владика Лу-
кијан радио свом силом за себе.
Свуда је исмејан. Његово оти-
мање да дође он или патријархов
човек по сваку цену, највише је
користило народној ствари. О-
творило је свима очи, да па-
тријарх Георгије има велике
ствари да пр крије.

Босанско питање.

Вудимпешта. Заједнички
министар финансија Бурџан
говорио је врло опширно у од-
бору угарских делегација о
приликама у Босни и Херцего-
вини. Говорио је да ће постепено
дати народу самоуправу. Сад ће
доћи на ред у скоро
закон о штампи. После ће
проширити општинску самоуп-
раву, те ће постепено и по-
лако доћи и до земаљског са-
бора. Што се тиче босанско-
мусломанске депутације она ни-
је била код њега.

И з ј а в а.

„Нови Србобран“ у свом
262. броју у белешци о избо-
ру за модошки срез, убраја ме
у самосталце, а тако и неке
мађарске новине ме убрајају
„ван странака“! Невнам ко је
„Нови Србобран“ тако пре-
варио да сам ја самосталац, а
тако исто мађарске листове, да
сам ван странака.

Са овим изјављујем да ни-
када нисам припадао самостал-
ској странци а нисам био ни
ван странака, него сам увек
припадао српској народној ради-
калној странци; као такав сам
кандидован и изабран а као та-
кав ћу, ако Бог да здравља
ступити у радикални клуб на
сабору, што ће скоро будућ-
ност показати.

Српски Итебај 3. дец. 1906
Тоша Рајић

СРБИН

млад вешт гостионичар, са же-
ном без деце тражи

гостионицу под рачун.

Жена је добра кувараца. Го-
вори немачки мађарски и роман-
ски. Са кауцијом располаже по
потреби. Радњу може одма при-
мити. Писма треба слати на ад-
министрацију „Заставе“ под зна-
ком „Вирташ“.

I 1671 1-4

ОРАЈА, ЈАБУКА ● СУВИХ ШЉИВА

нуди најјефтиније

Алекс. А. Мудрок,
Митровица (Срем).

I. 1461 2-2

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска православна црквено-школ-
ска општина у Баваништу расписује
писмену (офертуалну) дражбу ради
преоправке своје цркве изнутра.

Сликарска рад	К. 5320.—
Декоратерска рад	„ 4000.—
Чистиње икона на иконостасу	„ 2000.—
Златарска рад	„ 6120.—
Столарска рад	„ 1040.—
Зидарска рад	„ 2428.—
Свега:	20908.—

Позивају се сви људици, који би
вољни били горњи рад или посебно
или укупно примити да својеручно
потпишане понуде до 31. јануара (19.
февруара) 1907. пре подне до 10 ча-
сова председништву општине поднесу.
Доцијне припеле понуде неће се у
обзир узети.

У писмену понуду дужан је сваки
људици било за целокупни рад било
за поједину струку 10% од горње
цене као јамчевину било у готовом
новцу или у вредности папирима при-
ложити.

Онај чија се понуда буде прими-
ла, дужан ће бити на основу пред-
рачуна и услова посебан уговор са
општином склопити.

Услови и предрачун могу се сва-
ког дана за време званичних часова
у општинској писарњи видети.

Људици мора у својој писменој
понуди (оферту) изјавити да познаје
све услове као и трошковник (Kosten-
überschlag) и да се сматра за себе
обавезати.

Одбор задржава себи право да
бира између приутих понуда без
обзира на већину понуђене цене. И
у случају да није задовољан са не-
ходом лиценцијације може нову лицен-
цију расписати без обзира на при-
спеле понуде.

У Баваништу 1. дец. 1906.

Добра Рајаћ Живко Трифунов
перовођа. председник.

I. 1673 1-1